

Galesia

Pol Galesia nibi bi kalip köp kali ktiñ rika

1 ¹Yad Pol, bi Jisas manö ud arep ap midpin. Pen wög gipin anibu, nibi bi rimnap haglö aka gasi yad ke niñem gagpin; Jisas Kraiss abe, Nap nip gö uraka u abe, kale apil mihau nöp haglö gipin.

²Hon añ mam Kraiss pig midpun gai i, kalöp añ mam Kraiss lau adö Galesia Propins midpim gau, “Kale midpim?” a gabun.

³Bap God abe, Bi Kub hon Jisas Kraiss abe, kalöp mög niñmil abad midlö mid aij gimim. ⁴Hon nan si nan najj göl gi midaino pen Bi Kub hon Jisas Kraiss, Bap hon God haga manö u udöm, nan si nan najj gipun gau pri u hik gi yunam, a göm, hanip nan a göm ilön udöm uma. Uma u, nibi bi nan si nan najj gimidal aņ gau midaino, hanip ud kamiņ yunig uma.^a ⁵Anib u, God Bap hon hib nipe u pör pör nöp hagno adö arnim. Anib unbö rö aij.

Jisas hanip nan a göm uma manö aij anibu nöp niņ udun

⁶Yad gasi iru yabił niņbin. God kalöp mög niņöm, Jisas nip hagö, kalöp a göm uma u pen yiņid nöp God nip arö gimim, manö aij nipe u arö gimim, manö hain nibö ke daubal rimnap, manö i manö aij, a gimim, niņ udnig gabim. ⁷Manö anibu, Kraiss manö aij u wasö; yiħariņ nibi bi rimnap apöm, manö piral ke nibö rimnap kalöp haglö, kale dui gimim, “Manö anibu niņun aka?” gimim gasi u niņabim.^b ⁸Kraiss manö aij kalöp nöd hag ñino u, manö niņö yabił u hag ñino. Pen hon ke aka ejol kumi kabö adö laņ nibö ap apöm, manö ke nibö manö piral rimnap kalöp hag ñinab u, God bi anibu hagö mab ke pör inab u aram pör pör nöp au midnab u aij.^c ⁹Manö anibu kalöp kauyaņ hagabin. Bi ap apöm, manö aij nöd niņ udpe u ba gau löm, manö ke nibö manö piral rimnap kalöp hag ñinab u, God bi anibu hagö mab ke pör inab u aram pör pör nöp au midnab u aij.

^a 1:4 Gal 2:20 ^b 1:7 Ap 15:1,24 ^c 1:8 1Ko 16:22

¹⁰Manö hagabin anibi, nibi bi gau hib yad u haglö adö aran, a gem, hagagabin. God yip niñöm ñiñi linim a gem hagabin. Yad nibi bi gau kalip wañ wañ göl gi hagagabin. Ai ginig: yad anig gem wañ wañ göl gi hagbnepe u, Kraiss wög gi ñeb bi nipe ap midagbnepe.^d

God nöp hagö Pol wög nipe gimidöp

¹¹Añ mam bi. Yad kalöp niñö hagabin. Manö aij kalöp nöd hag ñinö u, nibi bi manö haggal rö wasö.^e ¹²Manö anibu, bi ap hagö niñagnö; manö anibu bi ap yip hag ñö udagnö. Jisas Kraiss nipe ke nöp yip waiö hag ñö niñnö.

¹³Pen nöd yad Juda nibi bi gasi niñmidal rö gasi niñmidin u, kale niñbim. God nibi bi nipe gau böñ nöp umlan, a gem, kalip gi naij yabił gimidin.^f ¹⁴Bac bi manö u niñ udem, klö yabił gimidin; bi Juda yad aip adip adip kub gino gau, kale gimidal rö wasö, yad añi Juda lo manö niñ aij yabił gem, bac bi hagmidal rö klö gem gimidin.^g

¹⁵Pen ami yip yag dauaga ñin u, God yip mög niñöm ud wög gi ñeb bi nipe ap hag la. Hainö kub ginö, God nipe ke aij ga ñin u nöp,^h ¹⁶Ñi yad Jisas Pol nip yamnö, niñ aij göm, Juda nibi bi wasö gau kalip manö aij yad u hag ñi aij ginab, a göm, Ñi nipe yip yamö, niñ aij ginö. Anig gö, Jisas manö u aigege rö midöp, a gem, nibi bi rimnap hag niñagnö. ¹⁷Pen Jisas nöd hag lö manö aij ud arep bi nipe mideila gau kalip niñnam, a gem, Jerusalem aragnö. Yihariñ ram minöñ milö kub Arebia am midem, ado gi apem, daun kub Damaskas midmidin. ¹⁸Mi mihau nigan inö, Pida Jerusalem mideia u niñnig amem, nipe aip ñin iru midagainö; yihariñ ñin unbö aij böñ dañ midainö.ⁱ ¹⁹Pen yad bi Jisas manö ud arep rimnap halö niñagnö; Pida aip Jisas nimam Jems aip kalip nöp niñnö. ²⁰Manö kali kñiñ rikabin anibi, God niñ midöp u, kalöp niñö yabił hagabin.

²¹Pen yad hainö Siria Propins amem, Silisia Propins amem, ginö.^j ²²Nöd ñin anibu, nibi bi Kraiss lau adö Judia ram minöñ pro ke ke mideila gau amgö magö kale u yip niñagla u ²³pen nibi bi rimnap manö yad u yag damöm hagla, “Bi Jisas manö aij nipe u hag juöm, hanip gi naij göm gimidöp bi u, miñi Jisas manö aij u nibi bi gau kalip hag ñi ajab,” a gilö ²⁴niñöm God hib nipe u haglö adö armidöp.

Pol Kraiss manö aij ud arep bi rimnap aip magum göm, manö hag jim ñila

2 ¹Pen mid damem, mi in unbö siduñ böñ dañ lugö, mam Banabas hol bi mihau, Daidas nip ul gi Jerusalem arno.^k ²God yip waiö hagö Jerusalem arno. Amun, nibi bi Jisas nip niñ udla bi kub rö midmidal gau

^d 1:10 1De 2:4 ^e 1:11 Mad 16:17 ^f 1:13 Ap 8:3 ^g 1:14 Ap 22:3 ^h 1:15 Ais 49:1; Gal 2:7
ⁱ 1:18 Ap 9:26 ^j 1:21 Ap 9:30 ^k 2:1 Ap 15:2

aip am migan ap bis gun, kale nihön rö hagöl, a gem, Juda nibi bi wasö gau kalip manö aij nihön rö hagnidin manö anibu kalip hag yamnö. Wög nöd ginö u abe wög hainö ginam u abe lug pakagnim a gem, manö anibu kalip hag aij ginö.

³Bi yad Daidas nipe Grik nibö u pen nip hañ rib gi dö ginab a göm hagagla. ⁴Pen bi rimnap pir alöm, Krajs Jisas bi nipe rö löm, agamij apöm hon aip uł gi mideila. Pen hon Krajs Jisas nip cig midun, Juda lo manö ke ke adö u gagun, mid aij gimidun rö, kale niñlö, hibur kale naj ga. Juda lo manö ke ke adö u gilañ, a göm, apöm manö piral anibu hagla.¹ ⁵Pen Krajs manö aij u manö niñö nöp midnim, niñöm kale manö niñö anibu nöp niñ udmim, a gun, manö piral hagla anibu udagno.

⁶Pen nibi bi Jisas nip niñ udla bi kub rö midmidal gau kale yip manö rimnap hagagla. Bi kub rö hagabin pen kale bi kub aka bi pro u yip nan yihariñ rö löp. God nipe bi kub ud aij ginam bi pro ud aij gagnam a göm gasi anibu rö niñagöp. ⁷Pen kale niñla, God nipe Pida abe yip abe manö aij nipe hag ñi ajep wög anibu hag la. God Pida nip hag lö, hañ rib gi dö gipal nibi bi gau kalip hag ñi ajmidöp rö u, yip u rö nöp hag lö, hañ rib gi dö gagpal nibi bi gau kalip hag ñi ajmidin.^m ⁸Anib u niñöm me hagla, “God Pida nip klö nipe ñöm abad midö niñöl gi, nipe am hañ rib gi dö gipal nibi bi gau kalip Krajs manö aij ud arep bi midöp rö, Pol nip u rö nöp klö nipe ñöm abad midö niñöl gi, nipe am hañ rib gi dö gagpal nibi bi gau kalip Krajs manö aij ud arep bi midöp,” a gila. ⁹Jems, Pida, Jon kalip bi kub a gipal bi gau, God yip wög anibu ña niñla u me, wög hon adö aña gipun, a göm, Banabas halip bi mihau ñimagö pakla. Anig göl hon manö hag adö aña lino niñöm kale hagla, “Banabas Pol bi mihau ammil Juda nibi bi wasö gau kalip Krajs manö aij u hag ñimil, hon am hañ rib gi dö gipal nibi bi gau kalip Krajs manö aij u hag ñun,” a gila. ¹⁰Pen kale manö aña ap hagöm hagla, “Ammil ram minöñ anib gau ajmil, nibi bi Jisas nip niñ uđpal gau kalip hagaimil, nibi bi mög gep rö Jerusalem i midpal gau kalip hauł gagöl; kalip mani rimnap yuöl,” a gila. Manö hagla anibu, yip aij ga adö u nöp hagla.ⁿ

Pol Pida nip hag ga

¹¹Pen hainö Pida daun kub Adiok apöm, adö unbö ke gö, gi aij gagöp, a gem, nip waiö hag ginö. ¹²Nihön ginig: nipe nöd Juda nibi bi wasö añ gau midöm, nibi bi Jisas nip niñ udla gau aip nan jim ñöl ñiñmidöp. Pen hainö Jems bi nipe rimnap Jerusalem nibö aula. Jems bi gau yip hagnaböl, “Bi hañ rib gi dö gagpal gau aip nihön ginig nan ñiñabön,” a ginaböl, a göm, piñiñ göm, hainö Juda nibi bi wasö gau aip nan ñiñaga.^o ¹³Anig gö, Juda nibi bi nöd ju am ram minöñ anib gau mideila gau, piral

¹ 2:4 Gal 1:7; 5:1,13 ^m 2:7 Ap 22:21 ⁿ 2:10 Ap 11:29-30 ^o 2:12 Ap 11:3

ga anibu niñöm, u rö nöp gila. Pen mam Banabas u rö nöp niñöm, kale gila adö anibu hain ga.

¹⁴Pen Jisas manö aij u anig arö geila u niñem, nibi bi gau magöñhalö niñmidlö niñöl gi, yad Pida nip hagnö, “Ne bi Juda nibö u pen Juda nibi bi wasö gau rö midmidan. Pen miñi nihön ginig ke asik limön, Juda nibi bi wasö gau kalip, hon Juda nibi bi gipun gipun rö gimim, a gimön, hagabön?” ö ginö.

¹⁵Ami bapi hanip yag daula u, Juda nibi bi yag daula. Hanip Juda nibi bi wasö gau rö yag dauagla. ¹⁶Pen hon Juda nibi bi niñbun, nibi bi lo manö adö u gilö arö, God niñöm, nibi bi kamiñ aij yad a göm hagagnab. Nibi bi gau Jisas Kraiss hanip a göm uma, a göm, nip niñ udpal nibi bi gau nöp me, God niñöm, nibi bi kamiñ aij yad, a ginab. Hon u rö nöp lo manö adö u gino arö, God niñö nibi bi kamiñ aij nipe midagpun. Kraiss Jisas hanip a göm uma, a gun, nip niñ udno niñöl gi, God niñö nibi bi kamiñ aij nipe gau midpun.^p

¹⁷Gasi hon niñbun u, Kraiss manö aij u niñ udno, Kraiss hanip ud nipe ke aip ud jim ñi linab u me, God nipe hanip nibi bi kamiñ aij yad a ginab. Pen Kraiss manö aij u niñun, hon nibi bi magöñhalö nan si nan naij gipun u waiö niñbun. Hon Juda nibi bi niñbun, Juda nibi bi wasö gau nibi bi nan si nan naij gep midpal rö, hon ke u rö nöp midpun. Anig göp u, nibi bi rimnap hagnaböl, Kraiss nan si nan naij gep nagi u gi pidöñ linab a ginaböl. Pen wasö yabiñ. ¹⁸Hon uri niñbun, Juda lo manö ke ke hagöp rö gino, God wö ralöm hanip nibi bi kamiñ aij nipe midpim a gagnab. Hon uri niñbun manö anibu manö pir alep. Pen yad manö piral manö nöd nibö anibu kauyañ nibi bi gau manö niñö rö hag ñinabin u, yad nan si nan naij ginabin. ¹⁹Lo manö yip al pak la niñöm uri yad wip he rö midem lo manö u niñagpin. Pen uri yad God nip aij ginim adö u nöp ginam. Kraiss mab ba lañ al pak lila u, yip Kraiss aip al pak lilö umnö. ²⁰God Ñi nipe yip mög niñöm uma u, yad nip cig gem me, nipe uma u, yad aip umlo. Anib u, nip cig gem, nöd midmidin rö midagpin. Kraiss yad añ dañ kamiñ midöp. Miñi kamiñ yabiñ midem, nip gasi niñöl gi, yip gasi ñöb adö u nöp gipin.^q ²¹God nipe nibi bi gau kalip mög niñöm rau adog uda manö aij u hag juagnabin. Nibi bi gau lo manö ke ke adö u gilö arö, God niñöm, nibi bi kamiñ aij yad, a giböp u, Kraiss hanip uma u yihariñ umböp.

**Nan kñiñ aij gimidal rö wasö; Jisas nip cig gun
me, God aip jim ñöl mideinabun**

3 ¹Galesia nibi bi, kale gasi aij midagöp. Bi an gö kalöp hauñ halö löp. Hon Jisas Kraiss nip mab ba lañ al ribik lila manö aij u hag ñi

^p 2:16 Ap 15:10-11; Ro 3:20-28; Gal 3:11 ^q 2:20 Gal 1:4

ajj gino niŋbe. ²Pen yad kalöp manö añi ap hag niŋabin. Kale nöd nihön nihön gaibe, God nipe Ana nipe u kalöp ñaŋ Kale lo manö hagöp rö gipe, God nipe Ana nipe u kalöp yua aka kale manö ajj hag ñino u niŋ udpe, God nipe Ana nipe u kalöp yuaŋ ³God Ana u niŋ udmim me, niŋ bi kamiŋ ajj nipe midpim u pen miñi hauł alö, klö hon ke gun, mid ajj ginabun, a gimim, niŋbim aka? ⁴Nöd Kraiŋ niŋ niŋ udpe, kalöp gi naiŋ yabił gila ñin u, niŋ arö gagpe. Pen miñi nihön ginig, lo manö ap haglö, manö kale aniŋbu udmim, Kraiŋ niŋ arö ginig gabim? ⁵Yip hagpe niŋin. Kale lo manö hagöp rö gipe, God nipe Ana nipe u kalöp yuöm nan gagep rö aŋ kale gau göp aka kale Kraiŋ manö ajj niŋmim niŋ udpe, God nipe Ana nipe u kalöp ñöm nan gagep rö aŋ kale gau göp?

⁶Pen Ebraham niŋ gasi niŋmim. God Manö u kali kliš riköm hagla, “Ebraham God manö haga u niŋ uda niŋöm God niŋ, bi kamiŋ ajj yad, a ga,” a gila.⁷

⁷Aniŋ u, niŋim. Niŋ bi God Manö hagöp u niŋöm, “Niŋö hagöp,” a göm niŋ udpal gau, Ebraham ridik nipe midpal. ⁸God Manö hadame gau haga, Juda niŋ bi wasö gau, God manö hagöp u niŋ udlö, God kalip niŋ bi kamiŋ ajj yad a ginab, a ga. Adö aniŋbu nöŋ, God Manö hadame nöŋ Kraiŋ manö ajj u Ebraham niŋ haga, “Ne midpan u me, God nipe niŋ bi gau magöŋhalö nan ajj ñinab,” a ga. ⁹Ebraham God manö haga u niŋ udö, God niŋ ud ajj ga rö, niŋ bi God Manö hagöp u niŋöm, niŋö hagöp a göm niŋ udpal gau, kalip u rö nöŋ ud ajj ginab.

¹⁰Pen niŋ bi lo manö adö u nöŋ niŋun gino, God hanip udnab, a gipal niŋ bi gau, ilön kub yabił udnaböl. Nihön ginig: God Manö u kali kliš riköm hagla, “Niŋ bi an, God lo manö kali kliš rikla rikla rö magöŋhalö hain gagnab u, ilön kub udnab,” a gila.⁸

¹¹Pen manö ap God Manö kali kliš riköm hagla, “Niŋ bi yip niŋ udpal gau nöŋ me, niŋ bi kamiŋ ajj yad midöm, kamiŋ mideinaböl,” a gila. Aniŋ u niŋbun, niŋ bi lo manö adö u nöŋ niŋöm gilö arnab gau, God niŋ bi kamiŋ ajj yad, a göm, kalip udagnab.⁹ ¹²Pen lo manö hagöp rö gep u ke, Kraiŋ manö ajj u niŋ udep u ke. Niŋ bi lo manö hagöp rö klö hon ke ginabun a ginaböl u, dui ginaböl. God Manö kali kliš riköm hagla, “Bi lo manö ke ke magöŋhalö hain ginab bi aniŋbu me kamiŋ arnab,” a gila. ¹³Hon God lo manö adö u gi wasö niŋun, ilön kub udnig gino u pen Kraiŋ ilön kub aniŋbu udöm hanip rau adog uda. God Manö kali kliš riköm hagla, “Mab ba laŋ al pak liłö umnaböl bi gau, God nipe ke pen nö, ilön udnaböl,” a gila.¹⁰ ¹⁴Pen Kraiŋ hanip rau adog uda u, God Ebraham niŋ manö ajj haga u, Kraiŋ Jisas gö Juda niŋ bi wasö gau nan ajj aniŋbu udöl a göm, aniŋ ga. Juda niŋ bi wasö gau manö ajj aniŋbu niŋ udlö, God nipe Ana nipe hanip Kraiŋ niŋ bi niŋe ñinig ga.

⁷ 3:6 Jen 12:3; Ro 4:3,16 ⁸ 3:10 Dud 27:26 ⁹ 3:11 Gal 2:16 ¹⁰ 3:13 Ro 8:3; Dud 21:23

Lo manö u ke; God ginabin a göm hag la manö u ke

¹⁵Añ mam bi. Yad kalöp manö ap hagnam. Bi rimnap manö hag adö añi löm, hagnaböl rö nöp ginaböl. Bi ap apöm manö rib riköm haŕöwaŕö gagnab. ¹⁶God nipe Ebrahim aip ñi nipe aip manö niñö hag lep hagöm haga u, God Manö anibu kali kŕiñ riköm, “Ñi gau aip,” kali kŕiñ rikagla; “Ñi ne u aip,” kali kŕiñ rikla. Ñi añi hagla anibu, Krai nip nöp hagla.^v ¹⁷Pen yad hagabin u, God Ebrahim nip ginabin a göm hag la manö u, mi iru nöp (430) mid damöm, hainö God lo manö u ña. Lo manö hainö ña anibu, aige göl göm manö niñö hag lep nöd haga u nan yihariñ rö hik gi yu ke gau yunab? Anig gagnab.^w ¹⁸Pen nibi bi lo manö hain gilö God nan aij ñiböp u, God nöd anig ginabin a ga manö u gasi niñöl gi midöm nan aij ñagböp. Pen God nipe Ebrahim nip nöd haga manö anibu nöp gasi niñöl gi midöm, nipe ke Ebrahim nip haga rö nöp ga.^x

¹⁹Pen kale hagnabim, “God Ebrahim nip nan aij haga u yihariñ nöp u rö, God nipe nihön ginig lo manö ña?” ö ginabim. Pen God nöd yabiŕ Ebrahim nip manö haga; hainö yabiŕ ñi haga u aua. Pen ñin aŕ au nibi bi nan si nan naj ke ke gimidal rö, kale naj gimidal u niñöl a göm, God kalip lo manö ña. Pen lo manö u, God ejol gau nöp dap bi ap nip ñeila, nipe pen dam nibi bi gau kalip hag ña.^y ²⁰Pen Ebrahim ñi nipe ginab manö haga anibu manö kub yabiŕ u me, God nipe ke apöm Ebrahim nip haga.

Lo manö u hanip gasi rimid ukab

²¹Kale gasi ap niñmim hagnabim, “God hanip manö mihöp haga. Pen lo manö haga anibu, yad ginabin a göm manö niñö hag la manö anibu aip adip adip midagöp,” a ginabim. “Manö anib mihau ke ke midöp,” a ginabim. Pen manö ke ke wasö. God nibi bi kamiñ midep lo manö ap hagaiböp, hon lo adö anibu nöp niñun gino, God nipe niñöm hanip nibi bi kamiñ aij nipe a giböp. Pen lo anibu rö ap hagaga.^z ²²God Manö kali kŕiñ rikla rö nöp midöp. Nibi bi ram minöñ gau magöñhalö nan si nan naj adö u gilö gilö, gac anibu kalip wam wam gö, ke kamiñ aröl rö lagöp. Pen nibi bi Jisas Krai nip niñ udnaböl gau, God ginabin a göm hag la rö, nan aij haga anibu kalip ñinab.

²³Pen Krai auaga ñin u, nip niñ udagno u me, lo manö hanip bi nagiman waryö raul aŕ yaŕ midpal rö u, gi gigabö ga.^a ²⁴Hanip gigabö göm, gasi rimid uk damöm, gasi nöp niñöl gi midno, Krai auö, manö aij nipe u niñ udno, God hanip nibi bi kamiñ aij nipe a göp.^b ²⁵Krai manö aij u niñ udpun u me, uri lo manö hanip gasi rimid uk dam gagöp.

^v 3:16 Jen 12:9 ^w 3:17 Eks 12:40 ^x 3:18 Ro 4:14 ^y 3:19 Ro 5:20; Ap 7:38

^z 3:21 Ro 8:2-4 ^a 3:23 Gal 4:3 ^b 3:24 Ro 10:4

²⁶Kale Krajs Jisas nip niņ udpim u me, kale magöñhalö God ñi pai nipe midpim.^c ²⁷Kale ñig pakmim Krajs nip cig gipim u me, ke hain nibö Krajs nipe ke rö halu libim.^d ²⁸Anib u, Juda if u ke, Grik if u ke midagpim; nibi bi nagi wög gipim gau ke, nibi bi gasi kale ke niņmim gipim gau ke midagpim; nibi if u ke, bi if u ke midagpim; kale Krajs Jisas nibi bi nipe midpim rö, if aņi yabił midpim.^e

²⁹Kale nibi bi Krajs lau adö midpim u, kale Ebrahim nibi bi if nipe midpim niņöm God Ebrahim nip ginabin a göm haga u, kalöp u rö nöp ginab.^f

Krajs nöp gö God ñi pai nipe midpun

4 ¹Manö yad hagabin u anig göl midöp: nibi bi gau umlö, nan kale gau ñi pai kale gau kalip hag libal. Anib u, ñi pai anib gau nan iru midöp u pen kale ñi pai pro midpal rö, kale nibi bi nagi wög gipal rö nöp midpal. ²Pen nibi bi ñi pai anib gau kalip abad midpal gau, anig anig gimim, a göm, hag damöm, mani nan kale gau abad midlö midlö, nap hag la ñin u nöp, nan kale anib gau udpal. ³Pen anib unbö rö nöp, hon ñi pai pro rö midun gasi niņ aij gagun, kijaki, wip haji, nan nihön nihön gau manö nihön hagla u udun, kalip nibi bi nagi wög gep rö midmidun.^g ⁴Pen God hag la ñin u hadö aua u me, God Ñi nipe u nip yuö, Juda nibi ap Ñi anibu nip yag daua. Yag dauö, nipe Juda lo manö adö u niņöm, mid damöm,^h ⁵Juda nibi bi lo manö niņbal gau rau adog uda. Kalip rau adog uda u, hon God ñi pai nipe yabił rö mideinabun a göm ga. ⁶Kale ñi pai nipe yabił midpim rö, God nipe Ñi nipe Ana nipe u yuö, Ana u apöm hanip ał ba göp u me, God nip “Aba,ⁱ Bapi,” a gipun.^j ⁷Anib u, kale nibi bi, Seden nip nibi bi nagi wög gep rö midmidim gau, miņi God ñi pai nipe midpim u me, God ñi pai nipe kalip manö niņö hag lep hagöm, “Kalöp nan aij gau ñinabin,” a ga manö u, manö kale yabił.

Pol Galesia nibi bi, “Kalöp gasi iru niņabin,” a ga

⁸Pen nöd God nip niņ udagmidim ñin u, kale nibi bi nagi wög gep rö midmim, nan piral gau sabe göl gi, piņiņ göl gi, gi mid dammim, mid aij gagmidim. ⁹Pen miņi God nip niņ udpim. Pen kale nip niņmim udagpe; nipe nöp kalöp niņöm uda. Pen nihön ginig kale ado gi ammim, nöd gi naj gimidim rö kauyaņ ginig gabim? Gabim anibu, kauyaņ nibi bi nagi wög gep gau rö ułham midun, a gimim, gabim aka? ¹⁰Pör ñin kub a gipal u nöp niņmim, rakin kub a gipal u nöp niņmim, sidö kub a gipal u nöp niņmim, mi kub a gipal u nöp niņmim gipim. Anig gimim, gi naj gipim.^k

^c 3:26 Jon 1:12 ^d 3:27 Ro 6:3 ^e 3:28 Ro 10:12 ^f 3:29 Ro 4:13 ^g 4:3 Kol 2:20

^h 4:4-5 Jon 1:14; Ro 1:3 ⁱ 4:6 Jisas Arameik manö hagmidöp. “Aba” a ga manö magö anibu if u “Bapi.” ^j 4:6-7 Ro 8:15-17 ^k 4:10 Ro 14:5; Kol 2:16

11 Anib u, yad manö aij kalöp hag ñinö niñbe u, miñi arö ginig gabim rö löp a gem, kalöp gasi iru niñabin.

12 Añ mam bi. Yad kalöp mög niñem hagabin! Yad nöd Juda lo manö niñmidin rö arö gem, kale yihariñ midmidim rö midpin u, kale u rö nöp lo manö anibu arö gimim, yad midpin rö midmim. Nöd kale yip gi naj gagpe. 13 Kale niñbim, nöd yip nan ga u me, am ram minöñ kale u midem, kalöp manö aij u hag ñinö. 14 Yad nan gaia u, kale uñham midaibe pen yip iru niñmim, arö gagpe; God ejol ap aka Krai Jisas nip ke ud aij gibep rö u, yip unbö rö nöp ud aij gipe me. 15 Kale nöd miñ miñ yabiñ gimim yip ud aij gimim, mög niñmim, amgö magö kale gau ud ju yip ñeb rö liböp, hañowañ ud ju ñibep. 16 Pen miñi yip niñhön ginig arö gipim? Manö niñö hagnö adö u niñmim mulu lugö yip iru niñbim aka?

17 Nibi bi kalöp rimid ukpal gau, kale gasi naj niñöm anig gipal. Pol bi gau arö gimim, manö hon hagpun u nöp hain gimim a göm anig gipal. 18 Nibi bi klö göm kalöp gi aij ginaböl u aij. Pen kale pör nöp anig göl. Yad kale aip mideinabin ñin u abe, milö gau mideinabin ñin u abe kalöp gasi niñöm gi aij ginaböl u aij. Pen yad milö gau mideinabin ñin u kalöp piral gipal u, aij gagöp.

19 Pen ñi pai midmagö yad gau. Nöd, “Krais manö aij u hag ñinö, niñ udlö, Krais kalip añ dañ mideiañ,” a gem, kalöp hag ñi aij gimidin u, nibi gau ñi pai yag daunig gilö, ilön kub göp rö u, yip ga. Pen miñi kauyañ Krai kalöp añ dañ mideiañ a gem, kalöp hag ñi aij gabin u, nibi ñi pai yag daunig gilö, ilön göp rö u, yip kauyañ gab. 20 Yad kale aip midaibnep u, manö mai udem hagnam, a gem, niñbnep u pen milö gai i midpin u me, yad kalöp gasi iru niñnö, gasi yad rikö auub.

21 Pen kale lo manö nöp niñun, a gipim gau, lo manö rimnap niñagmim rö löp. 22 Manö anibu kali kñiñ riköm hagla, “Ebrahim ñi mihöp yag daua. Ñi nipe ap, nibi praj ap Ebrahim niñin u nip nagi wög gimidöp nibi u nip udöm yag daua; ñi nipe ap, niñin nipe yabiñ u aip yag daua,” a gila.^l 23 Niñin nagi wög gimidöp ñi yag daua u, ñi pai yag daubal rö nöp yag daua; pen niñin nöd u, ñi pai wem midöm, God Ebrahim nip ñi ap yag daunabön a göm manö hag la rö, ñi ap yag daua.^m

24 Aiud adö anibu rö, manö rimnap ba gau midöp. Nibi mihöp, manö niñö hag lep mihöp. Manö niñö hag lep ap Sainai Dum niñö apöm, ñi pai yag dauö kale nagi wög göl gi nöp mideinaböl; Hega me u. 25 Nibi Hega nipe Sainai Dum ram minöñ Arebia au rö me. Nipe daun kub Jerusalem miñi midöp u rö midöp. Niñhön ginig: Jerusalem abe ñi pai nipe abe nagi wög gipal. 26 Pen Jerusalem kumi kabö adö lañ midöp au, nibi bi wög göm aragnaböl. Ram minöñ anibu ami hon.ⁿ

27 Hadame nöp kimap ap God Manö kali kñiñ riköm hagla,

^l 4:22 Jen 16:15; 21:2 ^m 4:23 Ro 9:7-9 ⁿ 4:26 Hib 12:22; Rep 21:2,10

“Nibi ñi pai wem ñi pai yag dauagöp u,
 miñ miñ yabił ginab.
 Nibi ñi pai daunig göm ñiñagöp u,
 aij gö niñöl gi, ñiñi linab.
 Nibi ñi pai wem u,
 ił nipe kub midnig gaböl;
 pen nibi nugmul aip ajmidil u,
 ił nipe kub midagnaböl,” a gila.^o

²⁸ Añ mam bi. God nipe manö klö niñö hag lö, Sera Aisak yag daua.
 Pen anib unbö rö nöp, God manö klö niñö hag lö, kale ñi pai nipe
 midpim. Anib u, kale Aisak rö midpim.^p

²⁹ Ñin anibu, Ebrahim ñi nipe nibi bi ñi pai yag daubal rö nöp yag
 daua ñi u, uraköm, nimam ado God Ana gö yag daua u nip niñö, mulu
 lugö, gi naj ga. Anib u rö, miñi Juda nibi bi lo manö niñbal gau, hanip
 nibi bi Jisas nip niñ udupun gau u rö nöp gipal.^q

³⁰ God Manö u kali kliš riköm hagla, “Nibi wög gi ñeb amil mihau
 kalip hag yumön. Nibi nagi wög gi ñeb ñi nipe u, nibi kabö göl udmön ñi
 yag dauna u, nan nipe rimnap udagnab,” a gila.

³¹ Anib u, añ mam bi niñim! Hon nibi nagi wög gimidöp ñi pai nipe rö
 midagpun; hon nibi kabö göl nagi wög gagmidöp ñi pai nipe rö midpun.

**Nagi midaino, Krai hanip rau adog uda u
 me, Juda lo manö gau lo hon wasö**

5 ¹ Krai hanip böñ nöp rau adog uda u, hainö Juda lo manö ap hanip
 manö kub hagagnim, a göm, hanip rau adog uda. Krai anig ga u
 gasi niñöl gi nöp midaimim; nöd Juda lo manö u bi kub kale rö lö, nip
 nibi bi nagi wög gep rö midmidim u, kauyañ ado gi aragmim. ² Yad Pol
 kalöp manö hagabin i niñ aij gimim! Juda kai manö hon udmim a gipal
 gau kalip yau a gipe, hañ kalöp rib gi dö geinaböl u, hainö Krai kalöp gi
 ñinim rö lagnab. ³ Yad kalöp kauyañ hag aij ginig gabin! Bi gau manö hon
 udmim a gipal gau kalip yau a gipe, hañ kalöp rib gi dö geinaböl u, hainö
 kale Juda lo manö u magöñhalö udmim hain gimim. ⁴ Kale, “Juda lo
 manö hain gino arö, God hanip niñöm, ‘Nibi bi kamiñ aij yad,’ a ginab,”
 a gi gasi niñbim nibi bi gau, Krai nip arö gipim; nibi bi nipe midagpim.
 Kale anig gimim niñbim rö, Krai kalöp mög niñöm udnim rö lagöp.
⁵ Pen God Ana hanip añ dañ midöp nibi bi gau, God hanip niñöm, “Nibi
 bi kamiñ aij yad,” a ginab ñin u abad midun aij gö niñöl gi, gasi halö
 midpun. ⁶ Nibi bi Krai Jisas nip cig midpal gau, hañ rib gi dö göp aka rib
 gi dö gagöp u nan yihariñ. Nan kub añi nöp midöp: Krai nip niñ udun,
 nibi bi gau kalip midmagö lun.^r

^o 4:27 Ais 54:1 ^p 4:28 Ro 9:7 ^q 4:29-30 Jen 21:9-10; Jon 8:35 ^r 5:6 1Ko 7:19; Gal 6:15

⁷Kale nöd aj aij gimidim u pen miñi bi an kalöp adan binöm rikajip niñöm manö niñö u arö gipim? ⁸God kalöp adan binöm rikajip niñöm manö niñö u arö gagpim. Nipe nöp me kalöp wiñ alab. ⁹Nibi bi gau nan yis a gal u manö ap hagöm hagpal, “Yis pro marap plaua rin kub yañ halö lölö, yis anibu ke aram aram aram plaua anibu kub yabiñ rannab,” a gipal.^s ¹⁰Krais aip jim ñöl midpun u me, yad niñbin manö yad hagajin anibi kale ke anib unbö rö nöp niñnabim. Pen bi an nipe apöm manö piral hagö, kale gasi ap ap niñabim u, bi anibu manö kub niñöm pen ilön udnab.^t

¹¹Pen añ mam bi niñim! Krais nibi bi niñ udpal gau kalip hañ rib gi dö gimim a gibnep, bi gau yip gi naj gagblap. Yad hañ rib gi dö gimim a gibnep, Krais nipe nibi bi gau a göm, mab ba lañ uma manö aij anibu niñlö mulu lugagböp. ¹²Pen gasi yad, bi manö piral haglö dui gipim bi anib gau kalip ke böñ nöp rib gi dö ginaböl u aij!

¹³Pen añ mam bi. Krais hanip böñ nöp rau adog uda u, hainö Juda lo manö ap hanip manö kub hagagnim, a göm, hanip rau adog uda. Pen gasi anibu niñmim, gasi kale ke niñmim, hañöwañö gagmim; nibi bi gau kalip mög niñmim, ud aij gimim.^u ¹⁴God lo manö u magöñhalö ud jim ñöl, manö magö añi ap nöp midöp: “Kale ke midmagö libim rö, nibi bi rimnap kalip u rö nöp midmagö limim.”^v ¹⁵Anib u, kale ke niñ aij gimim. Kaj kain gau gipal rö mulu lugö, pen pen ginabim u, magöñhalö ap lug paknabim.

Gasi ke niñbim adö u arö gimim, God Ana u gasi ñinim rö gimim

¹⁶Anib u, kalöp hagabin, God Ana gasi ñöb adö u nöp gimim. Anig geinabim me, gasi kale ke niñmim, nan si nan naj gimidim adö u arö ginabim. ¹⁷Gasi anib mihau, ap böñ lap ñip gi ud arnab, ap böñ lap ñip gi ud arnab u me, gun a ginabim adö u gimim rö lagnab.^w ¹⁸Pen God Ana kalöp gasi ñö niñöl gi gipe arö, Juda lo manö gau lo kale wasö. ¹⁹Pen nibi bi gasi kale ke niñöm gimidal adö u, nibi si bi si göm, hañöwañö gi ajöm, gi naj yabiñ göm;^x ²⁰nan yihariñ gau sabe göm, kuj göm, aiön paköm; nibi bi gau kalip mulu kal niñöm, pen pen göm, nan kale gau yad rö midagöp a göm, hibur naj gö, yad ke bi kub midnam a göm, pen pen hagöm, am ke ke asik midöm, ²¹nan kale gau yad rö midaiböp, a göm; ñig klö niñöm haut alöm, nan magö iru nöp niñöm, nan niñeb niñagep göm, gi naj yabiñ gipal. Yad kalöp nöd hagnö manö u miñi kauyañ kalöp hagabin: nibi bi anibu rö gi midpal gau, God kalip udöm abad midageinab.

²²Pen nibi bi God Ana kalöp gasi ñö niñöl gi gilö arab gau, nibi bi gau midmagö löm, miñ miñ göm, hibur hain hain midöm, nibi bi rimnap gau

^s 5:9 1Ko 5:6 ^t 5:10 Gal 1:7; 2Ko 11:15 ^u 5:13 1Pi 2:16 ^v 5:14 Ro 13:9

^w 5:17 Ro 7:15-23 ^x 5:19 1Ko 6:9-10

mög niñöm, gi aij göm, manö kale ke hagnaböl u anib unbö rö nöp göm, ²³nibi bi rimnap aip manö hain hagöm ud aij göm, nibi bi rimnap kalip gi naji gilö, pen kal juagnaböl. Anig ginaböl u, lo manö ap kalip manö kub hagnab.

²⁴Krais Jisas nibi bi nipe gau, gasi ke niñöm hałowalö gimidal nagi adö anibu arö gipal. Nagi adö gimidun anibu, mab kros ba lañ Krais Jisas aip umöb.^y ²⁵Anib u, God Ana u nöp hanip kamiñ hain nibö ñö, kamiñ midpun u me, God Ana nan nihön hanip hagnim u, anib unbö rö nöp gun. ²⁶Pen hon ke hib kub midañ, a gun, pen pen hagnun, nan kale gau nan yad rö midaiböp, a gun, gasi niñagun.^z

Nibi bi gau midmagö limim, gi aij gimim

6 ¹Añ mam bi. Nibi bi hon rimnap nan si nan naji adö rimnap gaiöl u, kale nibi bi God Ana kalöp añ dañ midöp nibi bi gau, kalip manö hain hain hagnim, hag aij gipe, kauyañ mid aij göl. “Ñin rimnap hon u rö nöp ginabun rö löp,” a gimim, niñ aij gimim.^a ²Nibi bi hon rimnap miñör gainim, kalip mög niñmim abad midpe, mid aij göl. Anig ginabim u, Krais lo nipe haga rö ginabim.^b ³Hon ke nan aij ap midagöp. Nibi bi rimnap, hon ke nibi bi aij a ginaböl u, pir alnaböl. ⁴Bi anibu bi aij aka yad bi aij, a gimim, gasi u niñagmim; yad ke gi aij gipin aka gi aij gagpin a gimim, gasi u nöp niñmim. ⁵Nihön ginig: hon añi añi marö ke ke midöp rö niñun, nihön nihön gun mid aij ginabun u, ke niñ aij gun.^c

⁶Pen nibi bi Krais manö aij hag ñibal gau, nibi bi manö anibu niñbal gau, manö hag ñeb nibi bi anib gau kalip hauť gagöl; nan aij kale midöp gau kalip rimnap nime li ñöl.^d

⁷Pen, God bi hauť, yad nan si nan naji ginabin nipe niñagnab, a gimim, niñagmim. Ginabun rö, hanip pen u rö nöp ginab. Hon niñbun, nan yimnabun rö nöp halnabun; nan ke rimnap hal dauagnabun.^e ⁸Anib u, gasi hon ke niñbun rö nan yimun a ginabun u, adan naji amöl gi, böñ nöp lug pakun, mab pör inab u halnabun. Pen God Ana gasi ñöb rö nan yimun a ginabun u, God Ana u hanip gö, kamiñ pör midpe magö u nöp halnabun. ⁹Anib u, iru niñun, gi aij gipun u arö gagun, křö gi nan yimun, ñin hain u nan magö aij halnabun. ¹⁰Pen nan niñeb anibu pidöñ gagöp ñin i, nibi bi Krais lau adö midpal gau kalip ud aij gun rö leinab u, ud aij gun. Pen nibi bi yiñariñ gau kalip magöñhalö u rö nöp gun.

Krais hanip a göm mab kros ba lañ uma u nöp nan kub yabiť

¹¹Yad hagnö, mam ap köp anibi kali křiñ riköp. Pen miñi ñimagö yad ke kali křiñ rikabin u me, manö magö kub kub rö kali křiñ rikabin.

^y 5:24 Ro 6:6; Kol 3:5 ^z 5:26 Plp 2:3 ^a 6:1 Mad 18:15 ^b 6:2 Ro 15:1 ^c 6:5 Ro 14:12

^d 6:6 1Ko 9:11,14 ^e 6:7-8 Ro 8:13

¹² Bi hañ romaŋ nöp niŋöm, u aij, u naij, a gimidal bi gau, kale klö göm hañ rib gi dö gimim a gipal. Kraiŋ uma manö u nöp hagno, bi Juda rimnap kal juöm, hanip gi naij ginaböl, a göm me, anig hagaböl. ¹³ Hañ kale ke rib gi dö gipal u pen Juda lo manö gau magöŋhalö hain gagpal. Kalöp hañ rib gi dö gimim a gipal u, hainö kale ñiñi löm, Juda bi gau rimnap kalip hagnaböl, “Hon hagno manö hon udöm hañ romaŋ kale anig anig gipal,” a ginaböl. ¹⁴ Pen yad nan aña ap nöp gasi niŋem miñ miñ gabin: Jisas yip, a göm, mab kros ba laŋ umö, yad aip umnö rö löp u niŋem me, miñ miñ gabin. Nipe aip umnö anibu, bi böŋ nöp umöb rö u midnö, nibi bi minöŋ naböŋ i nibö nan kale miñ miñ gipal gau, yad aij gagöp. Pen nibi bi anib gau u rö nöp yip niŋlö, yad nan yihariŋ ap rö lö, bi böŋ nöp umöb bi ap rö midpin.

¹⁵ Hañ rib gi dö göp aka rib gi dö gagöp u nan yihariŋ. Pen God gö, nibi bi hain nibö lun, nibi bi nipe midpun u nan yabit.^f ¹⁶ Manö hagajin hain gipim nibi bi gau abe, God nibi bi nipe gau magöŋhalö abe, God kalöp mög niŋöm ud aij gö niŋöl gi kale agamij mid aij gi midmim.

¹⁷ Yad manö magö aña ap midöp u, kalöp hagnig gabin. Jisas manö aij u hagnö, yip pakpal adlai gau midöp u me, bi rimnap apöm yip miŋör rimnap ñagöl.^g

¹⁸ Añ mam yad gau. Bi Kub hon Jisas Kraiŋ kalöp mög niŋöm, abad midainim. Anib unbö rö aij.

^f 6:15 Gal 5:6; 2Ko 5:17 ^g 6:17 2Ko 4:10